

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész óvre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon.

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Aron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet folyó évi deczember hó 11-én délelőtt 10 órakor a városi tanácsház nagy termében **rendkívüli közgyűlést** tart, miről az egylet helyt lakó s vidéki tagjai azon kéréssel értesítettnek, hogy a kijelelt időben és helyen minél nagyobb számmal megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: A nagy-buni birtok mi-kénti értékesítése.

Kolozsvártt, 1875. nov. 9-én.

Gróf Mikó Imre,
egyleti elnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

A váltóéke fontossága az erdélyi részekben.*)

A váltóéke a régi gazdasági eszközök egyike Erdélyben s különösen Udvarhelyszéken a szász földön, a szász földdel szomszédos megyék szélein, s még más-vidékeken is, ha szintén nem általános-ságban is, ma is régi tökéletlen szerkezetében használatban van. Gazdatársaim közül némelyek csak névleg ismerik, de annak fontosságát, hasznát épen nem, sőt hiszem, hogy találnék oly gazdára is, ki előtt, ha a váltóékét szóba hoznám, szabadkozna, hogy soha semmi váltóüzletbe nem bocsátkozik, szóba sem állana velem s szépen ott hagyna ekém-mel együtt.

Azokkal hát, kik csak névleg ismerik, fontos-ságát, hasznát megesmertetni megkísértem.

Azoknak pedig, kik nevétől megszaladni ké-szek, felbátorítására megsugom, hogy ne féljenek tőle, mert ez a váltó soha egy családot sem jutta-tott koldusbotra, sőt százezereknek élete fenntartója volt és lesz.

Ne szaladjunk hát tőle, sőt esmerkedjünk meg vele közelebből, mint egy oly gazdasági eszközzel, mely nélkül az erdélyi részek oldalos fekvésű, kö-tött, agyagos, vagy téreken gyökeres, perjés talaju

*) Jelen értekezést, mely a tordai vándorgyűlésre volt szánva, és ott a szerző betegeskedése miatt elő nem adhatott, Bereczki ur la-punknak engedte át közlés végett. Szerk.

szántóföldeink kellő művelésére gondolni is alig lehet.

Váltóeke nélkül oldalos fekvésű földeinknek csak azon része szántatik meg jól, a mely rész völgynek lefelé szántatik, de azon rész, mely hegynek kifelé szántatik, csak részben s nagyon tökéletlenül műveltetik fel — ebből aztán az a következés, hogy a gazda földének azon fele része, melynek barázdái kifelé hegynek vették, 15—20%-al kevesebb termést hoz, mint azon rész, melynek barázdái le völgynek szántattak fel. A ki ebben kételkednék, könnyen s bizonyosan meg fog győződni, csak egyszeri vizsgálat után is, mert tapasztalni fogja, hogy gabonájának szála vékonyabb, kalásza fejletlenebb, magva csekélyebb súlyu, mint a kifelé szántott föld részében. Meggyőződhetik, ha utánna néz, korán, gabonaserdüléskor, egy verőfényes napon, mert már távolról felismeri, hogy földében hol szántott ki vagy befelé, mert azon részletek a gabona egyenlőtlen fejlődése miatt úgy néznek ki, mintha mindenik különböző időben vetett külön darab lenne és ez természetes, mert a völgynek leszántott részben, mint jobban művelten, a mag jobb ágyba vettétvén, fejlődésében előnyt nyert a kevésbé jól ágyalt kifelé szántott barázdába vetett mag felett.

A kerülő eke barátai mondhatják ugyan, hogy minden szántás alkalmával változtatva, a mely rész kifelé volt szántva befelé, az a rész pedig, mely az előbbi szántáskor befelé volt szántva, kifelé szántatván, ezen csere által a további szántás hibája helyrehozatik, — ha ez talán némileg azon terményekre nézve, melyek elé többször szántunk, elfogadható is, de legtöbb tavaszi terményeinkre nézve, mint a melyek csak egyszeri szántásba esnek, e védelem elveszti minden alapját.

Oldalos fekvésű földeink tökéletes felművelése csakis váltóekével lévén lehetséges, a váltóeke fontosságát az erdélyi részekben elvitatni nem lehet.

De nem lehet elvitatni, kötött, agyagos, vagy gyökeres perjés talaju földeink porhanyítása céljából sem.

Tudja azt már minden jóra való gazda, hogy a levegő, eső, napsugár, hó behatása a föld termőképességét neveli, ha ezt tudja, el kell fogadnia azt is, hogy az a legjobb szántás, mely azok befogadá-

sára legalkalmasabb, tehát az az eke legcélszerűbb, mely a célnak megfelelőbb munkát végez, ez legszükségesebb kötött agyagos vagy gyökeres perjés földeinken; a váltóeke ezen célnak is megfelel az által, mert a szomszédos barázdákat soha sem egy irányban, sőt mindig ellenkező irányban töri meg s az összetört göröngyök közé a levegőnek, napsugárnak, esőnek a talajra szabadabb behatást biztosítván, a föld érelését porhanyóbbá tételét inkább elősegíti, mint a hogy a kerülő eke egyirányu töréssel szép simára fektetett barázdái.

Ugy hiszem, tekintve erdélyi szántóföldeink fekvését, földvegyületét, a célszerű művelésre vonatkozólag a fennebbieken be van bizonyítva a váltóeke fontossága.

Be kívánom még mutatni a váltóeke fontosságát az ígás erő kimélése szempontjából is.

A negyvenes években éppen itt, e vidéken utazva az egerbegyi határon, több könnyű szekér előtt láttam hat-nyolcz derék ökröt befogva, ma már úgy hiszem ott sem találkozom gyakran olyan fogatokkal, az állatlétszám naponta apad, el annyira, hogy ritka gazdaság az, mely elegendő ígás erővel rendelkeznek, kedvezőtlen időjárás esetében is munkáját rendes időben végezni; lehetnek ugyan ilyen gazdaságok is, de sajnálattal merem állítani, hogy általában véve a gazdaközönség ígás erő hiányában van, sőt szintén mondhatom, hogy minden gazdának több földje van, mint a mennyi erőre annak pontos művelése végett szüksége volna.

Mindég, de különösen jeleni helyzetünkben a gazdának érdekében áll igavonó marháinak megkimélése. Hogy a váltóeke e tekintetben is nagy fontossággal bír, bizonyítékul egy pár esetet hozok fel.

Tapasztalt dolog, hogy szántás alkalmával, különösen ha az huzamosb ideig tart, vagy ha a töld keményen számlik, a barázdás marhakerülő eke előtt inkább elgyengül, mint talán gyengébb testalkatu társa. Ennek két oka van, egyik oka az: mert a barázdásnak mindig egyenlőleg s csak a barázdaszűk határa közt lehet és kell a terhet huzni, mert ha a barázdából jobbra vagy balra lép, vagy ha a merő huzáson tágit, már az eke járása változván, azonnal kész a barázdás számára a büntetés, ellenkezőleg a barázdá hátn járó csás marha szabadab-

ban mozoghat, s ha szinte félrelépése által egyszer másszor a barázdást egyenes mentében megzavarja, akkor többnyire nem a csás a hiba okozója, hanem a barázdás hűntetődik. Egy más oka a barázdás állapot legyengülésének az, hogy a csás barázdá hátán járva még téres földön is annyival, a milyen mélyen a szántás történik, magosabban állván a barázdás csás felett, a járommal alá nyomván, szintugy egész sulyával a barázdásra nehezedik, s ez a nyomás nem ideiglenes, hanem huzamosan tart, míg a szántás bevégeződik, esoda-e hát, ha ily huzamos erő megfeszítéssel a legerősebb állapot is meggyengül — bizonyosan nem.

A váltóeke fontosságát e tekintetben sem tagadhatjuk meg, mert a váltóeke előtt, igazságosan egyenlőleg oszlik meg a teher az ígás marhák közt, mert ha az egyik barázdán a terhek az egyikre neheznek, már az azt követő barázdán, a másik állapot lépven a barázdába, átveszi mind azon terheket, melyek a barázdást illetik, így folytonosan eserelgetven a terheket, egyik állapot sem érzi meg a munkát jobban mint társa.

A más eset, a mikor a váltóeke az igavonó erő kimelésében észlelhető, ez: láttam különösen nagy láb földeken, hogy a béresek nagy széles fogasokra barázdálnak, ilyenkor láttam aztán az ígás erőnek legnagyobb zaklatását, kergetését, ostromoztatását és kinzását, a barázdáról barázdára kerülve, és így éppen akkor, mikor a munkába semmi élőhaladás nem lévén, csak az ígás erő fárad minden haszon nélkül.

A váltóeke ezen fáradtságtól megkiméli az ígás erőt, mert kiérkezvén a föld végére, míg az eke elváltodik, bár mi rövid idő alatt történjék is, az állapot megpihen, s a nélkül, hogy ok nélkül nagy kerülőt tenne, idővesztegetés nélkül, egy helyben fordulással visszatér a barázdára s folytatja munkáját.

Még csak egyetlen esetet hozok fel, mely esetben az állatkinzással csaknem határos munkát végez kerülő eke előtt az igavonó állapot, ez az eset az, mikor a földdarabnak egy részecskéje egyik vagy más oldalon szántatlan fennmarad, az ily darabocskának felszántására három mód van; vagy középre összevettetni, vagy két szélén kétfelé szántani, mindkét esetben egy kis részleten több vízfészek barázdát hagyni, vagy a harmadik lehetőséggel egy

ingyen megjárt fordulással a szántott föld mellé szántani, de a három mód közül bár melyiket válasszuk is, mindenikkel szédülésig kimerül, az ilyenkor már erejének utolsó cseppjéig kimerített fogat, sőt a gyakori fordulással mind magunk már felszántott földét mind szomszédunkét, kivált ha a föld kissé nedves, úgy összetapodtatjuk, hogy a jövő szántásig az ut keménnyé válik

A váltóeke ily esetben sem jön ki rendes munkájából, a rövidebbé váló barázdákat egymásután a leszántott részlethez forgatja, mindaddig, míg a munka állatkinzás nélkül szabatosan bevégeződik.

Ezekben kívántam a gazdaközönség figyelmét a váltóeke fontosságára felhívni, s ha talán valaki állításonkat csak elméletileg esmerné el igaznak, egy jelenlevő váltóekémet bizonyosságul hívom fel, ez meg fogja győzni a kétkedőket a felől, hogy ezen váltóeke fontosságáról felolvasott gyenge értekezésem nem csak elméleti, hanem gyakorlati igazság is.

Bereczky Sándor.

A tordai vándorgyűlés jegyzőkönyve.

Második ülés.

Vasárnap, 1875. október hó 3-án. d. e. 10 órakor.

(Folyt.)

A 135 sz. a. k. a. famunkáért, Vajna Lászlóné 1 tallér.

A 29. sz. a. k. a. házi szövetekért Vadulin Gyuláné dicsérő oklevél.

A 74 sz. a. k. a. fonal és szőnyegért Dr. Virág Benedekné dics. oklevél.

A 108 sz. a. k. a. divánpárnáért Szentpéteri Vilma dics. oklevél.

A 115. sz. a. k. a. haj-füzérkép és posztóvankos Darkó Zsigmondé dics. oklevél.

A 25 sz. a. k. a. fehér himzésért Szentpéteri Matild dics. oklevél.

A 15 sz. a. k. a. szőnyeg- és fehérvarrásért Mátyás Zsuzsika 1 tallér.

A 206 sz. a. k. a. fali kosárért Barabás Mari dics. oklevél.

A 40. sz. a. k. a. fonalért, Kováts Jánosné dics. oklevél.

A 39. sz. a. k. a. forgács-falikosárért és gyöngykosárért Pál Gerőné dics. oklevél.

A 104. sz. a. k. a. fonalért Zathuraczkai Julia dics. oklevél.

A 22. sz. a. k. a. fafaragásért Harmath József dics. oklevél.

A 28. sz. a. k. a. lajtorjáért tervező Zachariás Ignác, készítő Zákos Elek I arany, tervezőnek dicséret oklevél.

A tordai róm. kath. elemi leányiskola a mindennemű a tanítványok által készített kézimunkákért dics. oklevél.

Ezen tanintézet növendékei közül külön külön is, különböző kézimunkákért kitüntetés-el említettnek Jancsó Ilona, Medau Eleonora, Petrovan Vilma, Hermancsik Irén, Lenárd Borbára, Osztján, Irma Blumenfeld József, Szentpéteri Berta, Krimpel Johanna.

II. osztályban tejgazdasági cikkekért:

Az 5. sz. a. Tisza László kiállított sajt dics. oklevél.

Az 7. sz. a. Hanschild György óltó dics. oklevél.

A 23. sz. a. Puhl Ignáczné turó dics. oklevél.

A 23. sz. a. Puhl Ignáczné sajt dics. oklevél.

A 74. sz. a. Papp Gyuláné turó dics. oklevél.

A 83. sz. a. Dénes István turó 1 tallérral.

A 86. sz. a. Magyarai Pálné vaj dics. oklevél.

III. osztályban tésztanemükért:

A 117. sz. a. Biró Lászlóné kiállított tordai pogácsa 1 arannyal.

A 89. sz. a. Klug Antalné tordai pogácsa 1 tallérral.

A 92. sz. a. Lázár Antalné tordai pogácsa 1 tallérral.

Az 55. sz. a. Albertfi Jánosné kenyér 1 tallérral

A 4. sz. a. Nagy Dénesné tésták befőttel együtt 1 tallérral.

A 113. sz. a. Dániel Károlyné tésták és kalács dics. oklevél.

A 90. sz. a. Hamari Jánosné kalács dicséret oklevéllel.

A 66. sz. a. Marslek Lajos tésták és befőtt dics. oklevéllel.

IV. oszt. Husnemükért:

A 39. sz. a. k. Pál Gerő sonka 1 arannyal.

V. osztály szeszek és eczetekért:

A 26. sz. a. kiállított Vajna Pál szilviumért 1 arany.

Az 5. sz. a. Tisza László körte-liqueurért 1 arany.

A 110. sz. a. Dániel Károly punsch-essentiáért nro. 1 és 2 dics. oklevél.

Az 52. sz. a. Mezei Sándor rozsolisokért dics. oklevél.

A 13. sz. a. Fekete Ferencz eczetszesz és liqueurökért dics. oklevél.

A 20. sz. a. Miksa Elekné házi borecetért dics. oklevél.

VI. oszt. aszilvánok és beföttékért.

A 23. sz. a. k. a. Puhl Ignáczné befötték és barczk perezért dics. oklevél.

A 74. sz. a. Papp Gyuláné egresért dunstban, és befőtt dics. oklevél.

A 93. sz. a. Szentpéteri Irma befőtt és paszujért dics. oklevél.

A 12. sz. a. Nagy Imréné keményítő és beföttökért dics. oklevél.

Dr. L. Naumann fűszersavaiért dics. oklevél.

Jaques Pollak olaj. szeszeiért dics. oklevél.

VII. Háztartási eszközök:

A 28. sz. a. k. a. szitákért Balogh Lajos I aranyat.

A VIII. osztályhoz tartozó cikkek kiállítva nem voltak. E szerint nem vett igénybe a bíráló bizottság az előirányzott jutalmakból 2 aranyat és 1 tallért.

A jegyzőkönyv azon megjegyzéssel zárattott be, hogy a díjakat feltüntető táblák az illető tárgyakra azonnal kifüggesztettek.

Vándorgyűlés a jelentést helyeslő tudomásul veszi.

Előadó: Furka Ferencz.

Tisztelt vándorgyűlés!

Azon feladatnak, mely a szántóversenyt bíráló bizottság kötelességévé tétetett, megfelelni kívánván, a helyszínére 8 órakor kiszállott elnök Kodolányi Antal a bizottsági tagok közül csak Köteles Samuel urat találván a bizottság kiegészítése végett a jelenvoltak közül Furka Ferenczet előadóul; Papp Károly, Csiszér Lajos, Szalántzi Lőrincz és Szatsvai Lázár urakat tagokul felkérte; és így a bizottságnak megalakulása után miután a szántó-versenyre kijelölt hely, a talaj egyenetlensége miatt, a célnak meg nem felelőnek találtatott, egy új talaj felkeresésére indulván, az egy buza tarló földet választott.

Megjegyzendő, miszerint az intéző bizottság által egy szántóverseny megtarthatására a kellő előkészületek meg nem tétettek, és így a verseny, ha hiányosan ejtetett meg, azt nem a bíráló, hanem az intéző bizottságnak kell tulajdonítani.

A verseny terén megjelentek:

1. Kovács László, saját készítményű vasekéjével 2 igavonó tehénnel.

2. Dénes István, Kovács László-féle faekével 2 ökörral.

3. Szentkirályi Gábor, egy faekével 2 ökörral.

4. Dezsán György, egy faeke és két ökörral.

Ámbár a jelen volt ekék közül a verseny képességre csakis Kovács László által bemutatott új vaseke találtatott alkalmasnak, a versenyzés megkezdett a térnek kijelölése és a szántás megkezdése által.

A szántásban feltűnő eredmény nem volt ugyan, már az ekéknek igen primitív alkotásaiknál fogva, azonban a körülményeknek hódolni kellett legalkalmasabban szántott Dénes István ekéje, — másod rendben Dezsán György ekéje; a más két versenyző munka-eredménye tekintetbe nem vehető.

Díjazásra általában érdemesítésről ugyan nem lehet.

tett határozni, de tekintettel arra, hogy a verseny végrehajtása körüli hiányok nem annyira a versenyzőket mind talán az intézőket terhelhetik, és több versenyzők nem voltak a kitűzött időben bejelentve, végre pedig jövőre nézve leendő ösztönzésül a bíráló bizottság az első díjt senkinek, a másodikat Dénes Istvánnak, harmadikat pedig Dezsőnek Györgynek juttatni határozta.

A melyek után a bíráló bizottság missioját bévégezvén, tisztelettel bátorkodik jövőre nézve ez ügyre vonatkozólag egy indítványt tenni, hogy jövőre a gazdaság terén oly fontos szántóverseny megejthetése érdekében határozott célszerű és jól körvonalozott rendszabály állíttassék fel, hogy a bizottság, mely a bírálatra kiküldetik, feladatának szigoruan, lelkiismeretesen és ezen gazdasági ágának tökéletesen megfelelőleg minden akadályozás nélkül járasson el.

Vándorgyűlés a jelentést helyeslő tudomásul vétén, felkéri az erdélyi gazdasági együletet, hogy a szántó- és ekeversenytiltelőleg tüzetes szabályzatot kidolgoznis sziveskedjék.

10. Előadó Magyar Pál.

Tekintetes vándorgyűlés!

Kiküldetésünk folytán megvizsgálván a „torda-aranyosi gazdasági egyület területén levő négy szőlőmivelő földész részére kitűzött díjak elnyerhetése tekintetéből benyújtott kérelmeket és bizonylatokat; mielőtt a bizottság a díjak odaitélésének tárgyalásába bocsátkozott volna, a tkts vándorgyűlés jóváhagyása reményében s a szőlőgazdászati ipar élesztése érdekében célszerűnek találta a két törvényhatóság területére nézve kitűzött két-két, együtt négy díjat három—három, együtt hat szőlőmivelő között kiosztani, s pedig kettőt két-két, egyet pedig egy arannyal jutalmazva s ez uton a kitűzött ösztöndíjak következőleg ítéltettek oda, u. m.

1.) Aranyos-széki szőlőmivelőknek: felvinczi Blényesi Pál részére két arany.

Ugyan felvinczi id. Benke István (csohánszegi) részére két arany.

Mohács községi lelkész Kolcsár István egy arany.

2.) Tordamegyei szőlőmivelőknek:

Tordai szőlőmives Máté József-nek két arany.

Ugyan tordai Szász József-nek két arany.

Tordai Máté Ferencz egy arannyal.

Vándorgyűlés a jelentést helyeslő tudomásul veszi.

11. Előadó: Magyar Pál.

Tekintetes vándorgyűlés!

Nemes Tordamegye főispánja és Aranyosszék főkirálybírája báró Kemény György ur által felajánlott 50 frt és ehhez Bors Albert ur által adott egy arany cseléd jutalom odaitélésére szolgáló adatok megvizsgálása rendén észlelvén alólírt bizottság egyfelől, hogy a kellő kihirdetés hiánya dacára is meglehetősen számú és méltánylást érdemlő szolgálattidő kimutatásával jelentkeztek a jutalom elnyerése iránt,

másfelől pedig az alapító báró főispán ur által fel lévő jogsítva az intéző, illetőleg bíráló bizottság, hogy az ügy érdekében célszerűnek látott módon, arány és mérték szerint intézkedjék a kiosztás iránt; továbbá tekintettel arra, hogy a tekintetes vándorgyűlés rendelkezik még oly összeggel, melyből a már kimutatott alapot még segélyezhesse; s ez után tekintettel arra, hogy a cselédosztálynál már egy arany vagy egy tallér is az elismerésen felyül hatálylyal bíró ösztöndíjt képez s végre tekintettel arra, hogy jövőre nézve annál nagyobb erkölcsi hatása lesz, ha az mentől szélesebb terjedelemben az által tudomásra juttatik; ezen érvek tekintetbe vétele mellett s azon reményben, hogy a vándorgyűlés a fenntjelölt alapot még hét darab tallérral segélyezni fogja, a jelentkezett tizenkilencz cselédet jutalmazandónak találta és pedig 12-öt egy-egy arannyal, hetet pedig egy-egy tallérral a következő szolgálattidő sor szerint:

a) férfiaknál:

1. Darabán Juon, 35 évi szolgálattal Bors Albertnél.
2. Barta Lupuj 32 évi szolgálattal Szigethi Sándornál.
3. Grécza Mitru 24 évi szolgálattal Bors Albertnél.
4. Roska Pével 20 évi szolgálattal Szilvási családnál.
5. Farkas Mihály 20 évi szolgálattal Tisza Lászlónál.
6. Árva Ilia 19 évi szolgálattal Csongvai Ferencznél.
7. Gurgyán Jakab 14 évi szolgálattal Fosztó Lászlónál.
8. Pálffy Ferencz 10 évi szolgálattal Torda városánál.
9. Rusz György 10 évi szolgálattal Torda városánál.
10. Buzogány Mór 10 évi szolgálattal Veres Dénesnél egy-egy arannyal.
11. Mitrofán Stefán 8 évi szolgálattal Viu Andrásnál.
12. Péter György 10 évvel a Szilvásy családnál.
13. Papp Simon 8 évi szolgálattal Lendvai Józsefnél.
14. Halmágyi István 8 évi szolgálattal Miksa Eleknel.
15. László János 8 évi szolgálattal Kecskeméti Sámuelnél.

b) nőknél:

16. Csép Krisztina 52 évi szolgálattal Nagy Zsigmondnál.
17. Buczi Máriskó 12 évi szolgálattal Horváthi Károlynál.
18. Nagy Sára 10 évi szolgálattal Puhl Ignácznál.
19. Kis Rebeka 8 évi szolgálattal Eszényi Károlynál.

Vándorgyűlés a jelentést helyeslő tudomásul veszi.

XI. Elnök: a napirend folytán a jószág- és szőlőtelep szemlélő bizottságok előadóit jelentéstételre kéri fel.

1. Előadó: Vörös Sándor.

A t. vándorgyűlés által a jelen ülés folyamatában a mező-nagy-csáni birtok megszemlélésére kiküldött bizottságunknak a szemléletre valóban tág s a különmemű gazdasági ágak kifejllettsége szerint bő és érdekes anyag kínálkozott. Majd azt mondhatnók, hogy sokkal több, mint a mennyinek részletes és tüzetes szemléletére idővel rendelkezünk. Nem is hallgatjuk el azon kényszerült beismerésünket, miszerint e birtok szemlélésénél igen gyorsan, majdnem repülve kellett haladnunk, hogy a gazdaság minden ágának szentelhesünk néhány percet a nagy területű állomány mellett. De másrészt hisszük, hogy ítéletünkben nem csalódunk s szemlélnek mily iránybani tartásához a helyes kulcsot megtaláljuk, ha a számtalan természeti nehézség közé helyezett birtokon a látottakat egy erős és határozottan intéző akarat kifolyásaiként tekintve, a méltányosságnak nagyobb mértékét engedjük kifejezésre jutni.

A t. vándorgyűlés legnagyobb többsége előtt bizonyára ismeretes az, hogy Mező-N.-Csán mily vidéken, mily termények közé van helyezve s annak megítélésében, hogy erdélyrészi hazánk mezőgazdaságának még sok vidéken a talaj, fekvés, a természetnek növényi és ásványi adományai, szerencsésebb népesség, könnyű közlekedési vonalak oly kedvező tért nyújtottak, addig itt — a Mezőségen — a gazdálkodásra, a természet szűkmarku kedvezése, adományainak vagy hiánya, vagy csekély fokú jelenlétele, gyér népesség, legnehezebb közlekedés mellett mostoha mező tárult fel — beismerésünkkel osztakozik.

De épen azért, midőn oly sok nehézség közé ékelt birtoktesten, oly gazdasági rend és eljárás, a beruházások oly mértéke, a nehézségek leküzdéséhez a megkísérlett módok oly nemei, a természet szűkmarkuságának kipótlására s ellensúlyozására a tevékenységnek oly erős nyilatkozata s az el nem ért siker kiküzdéséhez oly szívós kitartás, mint ez a mező-nagy-csáni birtokon s annak birtokossa részéről kifejezést és kinyomatot nyert, elismerésünkkel csak utólag sorakozunk ahhoz, melyet a higgadt bírálók ítélete már régen megszavazott. Hogy azonban mindezen szavaink mégis nagyobb hitelre jussanak, engedjük a tényeket az előtérbe állani, s a maguk színében megvilágítva feltüntetni.

Tisza László ur mező-n.-csáni gazdasága 2000 holdat karol át, mely tagosítva folytonos összefüggésben s kikerekítetttségben fekszik. Fekvése azonban hegyes völgyes, egyenetlen, mely a természeti erők nyilatkozatainak nedveség, melegség, légjárás stb. igen eltérő mértékében részeseül. Talaja kevés eltéréssel egyenmű, kötöttebb és sötétebb agyagtalaj, mely míg szerencsésb, síkabb fekvésben a leg-háládatosabb alapul szolgálhatna, addig itt az egyenetlen s váltakozó fekvésekben alig engedhet meg akár egyenlő műveletet, akár használatot. Hogy klimaticus viszonyok tekintetében M.-N.-Csán mennyiben osztózik a Mezőség általános égalji viszonyaiban meghatározni nem lehetett mó-

dunkban, de nem csalódunk ha e vidék felett is a Mezőség általános klimáját uralkodni hisszük, melynek forró száraz nyarai, hideg szeles teleivel váltakoznak, s bár a sok hegy és völgy egymást összevissza váltja, mégis tán legnagyobb részben a völgyek északdéli irányban nyitva lévén, a száraz és hideg szelek föllépte leggyakrabban lehet érezhető. Nem lévén meg továbbá a nedvesség megtartásának s biztosítékának kellékei, a fák és a földet beárnyaló lombzat, valaminta vidék úgy M.-N.-Csán is osztózik a természet-adományok legfontosabbikának — a víznek hiányában.

Nem csekélyek, sőt mondhatnók igen nagyok tehát az akadályok, melyek e helyütt a gazdaság szabad fejlődésének, felvirágzásának útjában állanak. Ha mégis mindezek dacára a csáni birtokon éveken keresztül sikerrel folytatott gazdálkodás létesült, annak tagadhatlanul a minden kedvezőtlen viszonytal számoló beosztás, s jól választott rendszer adta meg a létezési módot s a siker biztosítékát.

Ha a csáni gazdaság általános irányát tekintjük, akkor azt a kiválóan növénytermelő gazdaság színében látjuk, de a jól választott rendszer és sikerült beosztás az egyoldalúság hiányának semlegesítésére kezességet nyújt.

A 2000 holdnyi területből mintegy 700 hold áll rendszeres ekművelés alatt; a mintegy 8 holdnyi kertészeti, 15 holdnyi szőlészeti s tán 50—60 holdnyi befásítás ugy fásítási kísérletek alatt levő területen kívül a többi rész rétek, kaszálók és legelők között oszlik meg.

A szántóföldi területen a birtok különböző szakai terjedelme szerint a következő váltók vannak megállapítva:

I. Ujtagban 200 holdon: 1 ugar, 2 buza, 3 tengeri, 4 zab.

II. Hidegkutiban 1 ugar, 2 repce, 3 buza, 4 rozs, 5 tengeri 6 zab, 7, 8, 9. 10. 11. 12. 13. 14 luczerna.

III. Tanyaiban, 1 ugar, 2 repce, 3 buza, 4 rozs, 5 tengeri, 6. zab.

IV. Tavon-tuliban 1 ugar, 2 buza, 3 tengeri 4 zab.

Ezeken kívül majd állandó, majd váltó takarmányok léteznek, melyeknek területe körülbelül 50—60 holdra megyen, ugy, hogy ezen fordák alapján a terménynemek elosztása, illetőleg az általuk elfoglalt terület arányai a következőkép oszlanak el:

Gabna félekre esik	33 67%
Takarmáneműekre	28 79%
Kapás növényekre	18 70%
Olaj növényre	4 —
Ugarra	14 76%
Összesen	100 00%

Ezen arányok ugy számszerűen, valamint azon körülmények alapján is, hogy a talajerőt erősebben igénylő növények mindenkor kellőleg elkészített és jó erőre juttatott helybe kerülnek, a szabályszerűség határain belül állanak; megállhatásukat igazolja még azon tekintélyes területű rétek

gyámolítása is, melyek kielégítő széna és sarjutermost szolgáltatnak.

A művelési növények egyes csoportjainak termelési viszonyait illetőleg örömmel jelezheti bizottságunk, hogy a mennyiben csak a talajnak nehéz művelhetése ezt megengedi, de sőt tán ennek határain is túl, az okszerű kultúra követelményei folyást szem előtt tartattak. Hogy a kalászos, olaj, valamint a kapás növényeknél egész a lehetőség határáig a sorvetés is foganatosíttatik s a kapásoknál a fogatos sorművelés is gyakorlatba vétetni helyeztetett.

Gabna-félék közül alkalmunk volt szemlélhetni, miszerint a honos fajtákon kívül buzából Victoria, árpából a kopaszfajta is termeltetik, ezeken kívül egy sorozatát lehetne még a kalászos terményeknek felemlitenünk, melyek termelése itt üzetik, de erről a tárlaton kiállított csoportból úgy is kiki meggyőződést meríthetett.

Takarmányneműek közül a mesterséges takarmány termelésre nagy tér van szárvá, a mint ezt a felsorolt fordákból szemlélhetni. Praevalens a luczerna, mely a vidékhez igen szerencsés és jól igazolt választás. — Ezen kívül termeltetnek még bükköny, mohar, zöld tengeri és czirók igen jó sikerrel, továbbá répa és őszi rozs zölden felhasználva. A takarmány neműeknek előállítására a rendes fordákon kívül is jutott hely, amennyiben 12 hold őszi és tavaszival váltakozó 3 holdankénti táblázott váltó, azonkívül kilencz 3 holdas répás, majd ismét mintegy 17—20 hold soron kívüli luczernások létesítettek. A mint az igen sikerülten s hiba nélkül bekerült takarmány készletekből megítélünk lehetett, e terményeknek sikere úgy a művelés, valamint a felhasznált munka utáni várakozásnak kielégítőleg felelnek meg. Mindezen itéletünkben nem hagyhatjuk felemlítetlenül azt t. vándorgyűlés, hogy a szemléletre úgy a már előre haladó időszak, valamint az épen kijelelt nap alkalmatlan volta miatt inkább a következtetés, semmint a tapasztalás és közvetlen meggyőződésből lehetett merítenünk nyilatkozatunkat. S épen ily alapon bizvást elmondhatjuk azt is, hogy a birtok földgazdászatanál úgy az utánpótlás, valamint a beható és jó művelés oly fontos factorai, kiváló figyelem tárgyai s kivitelük az okszerűség követelményeinek folytonos méltatása mellett nyeri megoldását.

A birtok erő készletét 26 kettős ökör, 3 kettős bival és 5 hármás lófogát képezi, melyekre a gazdaság szántóföldi területe átlagul 20 hold részt juttat, a mely arány elviselésére mi még a nehéz helyzeti körülmények folytán súlyosabbá is válik, csak az nyujthat kezességet, hogy a vonó erő úgy téli mint nyári gondos utánlátás és istállózásban részesül.

Haszonmarhák tekintetében a birtokon, gazdasági állataink mindegyik csoportjának tenyésztésével találkozunk.

A lótenyésztés célja és iránya koci, hátú és ígaslovak előállítására, mely célra apayéül az angol használtatott, de jelenleg már saját tenyésztésbeli apaállatok is kerültek ki. A tenyésztés sikere állítólag elég kielégítő s az

elővezetett darabokban igen szép példányokat volt alkalmunk láthatni. A ménes létszáma jelenleg a 100-at közel meghaladja.

Szarvasmarhák ből a tehenészet iránya és célja tejnyerés és tenyészállat nevelésben sarkalik. E célra két év óta keresztezések tétettek a hollandi teheneken allgauri bikával, mely eljárásnak eredményeiről még csak a következő évek lesznek hivatva tanuskodni. A tehenészet jelenlegi létszáma 16 drb tehen és ezek utáni 30—40 drb szaporulatból áll. Ugyancsak a tejnyerés céljából tartatik még és szaporításra fordittatik 18 drb bivaly is.

Juhokból a birtokon van 500 drb, melyeknek alapzömét az erdélyi juh fajta képezte, de a melyen már éveken át a lincoln-kosokkal tett keresztezések nevezetes átalakulást eszközöltek, úgy, hogy a nyáj már mintegy átnemesítve lévén, gypaju nyereség tekintetében a nyirási átlag 3 font $\frac{23}{100}$ részre emelkedett, melynek ára 85—90 frtra emelkedett, a nemesség elismerése folytán. A juhászat haszonvételét a sajt készítés képezi még, melynek sikere elismerésre jutott bizonyára e vidék előtt. Az idei év a nyájra állítólag sajnos emlékeztető leend, a mennyiben a lépfene pusztítása nagy nyomokat hagyott a nyájban hátra.

Sertések ből az ismert s eredetiségében tán már csak itt fennlevő szalontai veres fajta tartatik s tenyésztetik, úgy tenyészanyagyerés, valamint szükséglet fedezés céljából, jelenleg a birtokon 38 kocza és 50 süldő létezik. Jól ismert tény az a gazdaközönség előtt, miszerint a sertés kivitelhez kötött kívánalmak mindinkább a hussertésre irányultak s ha a külpiazcok e kívánalmait figyelembe venni szándékszunk, a mint azt tennünk kell is, akkor ezen sertésfajtának jelentősége igen az előtérbe lép, míg most más fajtákkal — nevezetesen a mangoliczával szembeni — Jassu fejlődése s inkább hus, mint zsirtermelése miatt, ugyszólván ignoráltatik. Hízási képesség szempontjából fölemlíthetjük, hogy volt az itteni hizlalásba fogott darabok között eset, mely (3 éves ártányon) 7 mázsa súlyt mutatott, a további hizlalás jeleimek még mindig nyílt nyilatkozataival.

A föntebbiek után, melyekben e birtok mező-gazdászatanak főbb tényezőit futó vonásokban vázoltuk, ueg kell állapodnunk a gazdaság viteléhez kívánt fölszereléséknél, mint a melyek mindenkor a gazdaság vitelének sikeréhez, míg egyrésztől megkivántatnak, addig másrészt jelenlétük, czélszerű megválasztásuk, alkalom s idő szerinti használatuk a gazdaság kultur-foka megítéléséhez ismejegyekül szolgálnak. A művelési eszközök s gépek oly tényezők bizonyára a gazda kezében, melyekkel, míg egyrészt a tüzetes talajművelés s pontos növényművelés kivitele által a termési siker biztosításához fontosan hozzájárul, addig másrészt sok adott viszonyokban erő- s időkimélés s munkaszaporaság tekintetében azokhoz fordulnia ma már elodázhatatlan követelmény is.

E szempontból nyugodtan tekinthetünk végig a művelési eszközök és gépek azon során, mely e birtok gazdasági kezelésének rendelkezésére áll.

A beható talajművellet kezességeként látjuk a jó és erős szerkezetű vaskéket, a munkaszaporaság kihasználására pedig az Erdélyben tán egyedüli kettős ekéket Howard féle vashorónák s exstirpatorok társaságában.

A Robey-féle, valamint a Rajka-féle sorvetők, az Alban-féle szorvavetőgép az alkalmazott sor- és rendes szórtvetésről tanuskodnak.

A Wood-féle kaszálógépek a Nicholson-féle gyűjtőkkel tág működési tért találnak a mesterséges takarmányosok letakarításánál.

Az aratógépek használatát a nehéz és egyenetlen helyzeti fekvés csak részben engedi alkalmazásba lépni.

A cséplés nagy munkáját a két darab négy lóerejű cséplőgépen kívül a társaságban (Paget, Elekes, Tisza,) beszerzett s használt gőzcséplő végezi. Ezekon kívül a nyers termények tisztába helyezésére jó szelelő s választó rosták szolgálnak.

Mind e jelekből itélnünk lehet a tüzetes munkálatok kivitele, valamint azon törekvésre, hogy a gépek által nyújtott előnyök bizonyára a gazdasági ügymenet nagy hasznára kizsákmányoltatnak.

Épületek tekintetében egyesítve találtuk az egyszerűséget a czélszerűséggel; és a szilárdul épült magtár, a jól beosztott sertésólak, a most javított ököristálló, tengeri görék, míg céljaiknak igen jól megfelelnek, addig viszonyaink között teljesen kielégítőek is, — hisz a földbirtoknak jelenlegi értéke csak a legszükségesebb építkezéseket engedheti meg; a csínosság szempontnak még nálunk sok ideig tekinteten kívül kell maradnia gazdasági építkezéseinknél!

Kézi munkás és cselédviszonyok tekintetében nem jutott kedvező helyzet e birtoknak. A községnek gyér népeisége nem szolgáltathatja az időszakonként szükséges kézi erőt és mint hallók, különösen aratáskor a kézi erőhiány rendkívül érzékennyé válik. A tekintetben is megtehető a kellő lépések, annyiban, hogy a napszámos munka helyett lehetőleg az általános munkára történnek egyezségek; az időszaki tömeges munkára pedig pl. az aratásra, részes földek kiadása által biztosítatik a kézi erő szükséglet. Cselédkül, nevezetesen béresekül székelyek telepítettek meg Galambfalváról, kiknek családonkénti elszállítása Csánig 35 frtot vett igénybe. Javadalmazásuk pénzben és termékekben 160—180 frt értékre megyen. E cselédek maguktartása még eddig megelégedésre szolgált s állandóságuk a méltányos tartás és javadalmazás mellett remélhető is. Valóban e vidékre, áldozatok nélkül használható népet telepíteni nem is sikerülhet.

Eljutottam volna már t. vándorgyűlés azon pontig, hogy a csáni birtok gazdasági vázlatát berekeszthessem. De tökéletlen s igaztalan lenne előadásom, ha Csánt — csak ily szempontból ítélve meg, annak valódi fényoldalait nem érintenők. Nevezetes, és e vidék gazdasági álláspontjából magasan kiemelkedő oldallal bír még e birtok, mely nyiltan és szépen tanuskodik arról, hogy az intézői kéz mintegy a természeti örök leküzdésével nyitotta meg utját egy szép

gazdasági ágnak és ismét ugyanazon kéz tért tart arra, hogy a természet nyilatkozatait a már megvetett alapokon észlelhesse, hogy kiismerve a viszonyok legindokoltabb tanácsát, annak nyomán már nem kockáztatott eredmények elérésére törekedjék. Csának e fényoldala: kert és szőlőgazdasága s a befásítás tekintetében tett intézményei.

Már önmagában is igen nagy érdem és elismerésre méltó tény egy cly gyümölcsészet létesítése, mint a minő e birtokon fennáll, de azon természeti kedvezőtlen ségek mellett, minők e vidéken uralkodnak, bizonyára kétszeres méltatásra érdemesült az. Nem lehet az oly gazdag s oly részletes telep leírásába bocsátkoznunk ily idő s térbeli szűk korlátok között, mint aminő rendelkezésünkre áll: de e kötelemtől felmentve is tartjuk magunkat azon biztos hitben, hogy a csáni gyümölcsészet az érdeklődők előtt nem ismeretlen föld, de jó nevérol ismert tér; melynek részletes ismertetését szerte vitte az ezen telepről már 1873-ban megjelent jegyzék. — Ennek nyomán kiemelhetjük, hogy a gyümölcsészet már 1872-ben 315 biztos fajta alma, 428 körte, 94 szilva, 82 cseresznye, 42 kajszin és 121 fajta őszi barack felett rendelkezett. Azóta e telep berendezés, fagygazdaságban még gyarapodott és ma bizonyára igen nagy gazdagságában szemléltethetjük volna azt, ha a két év előtti erős fagy tönkre nem teszi a telep legéletteljesebb törzseit. — A kár valójában nagy, mely a telepet előhaladásában gátolta és visszavetette. — Hogy az utánpótlás, valamint a folytonos nemesítés és szaporítás munkái azóta még serényebben folynak, valamint, hogy a fanevelés és művelés különböző módjai gyakorlati kivitelben is részesülnek, említenünk is felesleges. Nem hagyhatjuk érintés nélkül azonban azon berendezést, mely a gyümölcsösök elhelyezésénél követett és mely szerint a hasznos a széppel nyert üdvös egyesítést, a mennyiben a park képezvén a gyümölcsös anyatelepét, az itteni fák egyuttal díszítésül is szolgálnak. Az új gyümölcsös vagy „diós“ rendeltetése faiskola gyanánt szolgálni, holott is az ideai nemesítéseket alkalmunk volt szemléltetni. Ezen egy tere óhajunk az volna, hogy akáczfából tömöttebb eleven kerítést nyerne, mely az egész telepnek védfalul szolgálhatna. A jelenben ott létező akáczerítés különben e czélnak betöltésében találja rendeltetését.

A mily kétségtelen bizonyítékai a gyümölcsösök a birtokos fáradatlan kitartásának, ép oly tanujelei e nemes tulajdonoknak a létesített szőlőtelepek is. Új és a nép előtt szokatlan művelési ág honosult meg az ő törekvései által e helyütt, mely valamint a többi terményeket, ugy ezeket is csak nagy munka és erélyes kitartás által engedte célhoz jutni. E telepek jellemzése szempontjából ki kell emelnünk, hogy azok három részletben fekszenek u. m. az u. n. régi szőlő, az új szőlő és a külső telepen. Innét egy új telep létesítése is kijelöltetett, mely sík fekvésénél fogva fogatos művelésre leend rendeltetve.

Az u. n. új tagban fekvő szőlőtelep terjedelme mintegy 2 kat. hold, melynek legnagyobb része még régi telep

nyomaiként rendetlenül van beültetve, mintegy 450⁰ két tábla ellenben itt egy sajátos művelés bemutatása és kísérletére van szánva s ez a csapos „Truillet“ tőke művelés. Ezek egyikében bakattal, Chasselasval Pineau gris van elegyesen érintett művelés alatt; a másik tábla pedig Pineau-noirral van heállítva. Termés siker tekintetében ez idén e fajták igen kielégítőleg állanak úgy, hogy e művelésre a nevezett fajtáknak alkalmatosságát ki is mondhatjuk, sőt tekintve a Mezőség munkás kezekbeni szegénységét, az egyik pl. karikás műveléshez megkívántató anyagok hiányát, ugy-ezek szállításának s az egész művelés költségeit, e művelés mód még jövőre is igényt tarthat a nevezett fajokban.

Az „új szőlő“ nevű telep, mely magas, de nem meredek fekvéssel 5 holdat foglal el, szintén a fentebbi művelési mód szerint kezeltek. Maga a szőlő 10 éves ültetés, s körülbelől 26 fajt tartalmaz. Ezekből a Pineau noir, — gris és Chasselas fajokról a fentebb mondottakat itt is tapasztalók, sőt még e fajokhoz az oportó is képes ily művelés mellett csatlakozni, legalább ez idei eredményei erről tanuskodnak. Ellenben egyéb fajták sikere igen alant áll.

Ha ezek után a látott eredményekből e művelési mód jogosultságára s jövőjére nézve nyilatkozunk lehet, úgy véleményünk oda irányul, hogy e művelési mód követhető, de csak korlátolt számú s fentebb már többször említett fajoknál, más fajoknál ellenben — a tények alapján nem ajánlható. Nem tagadhatni, hogy e művelési mód mellett a tőkék hamar elvényülnek, elidomtanodnak, sőt nehéz eltakarásuk folytán ki is veszhetnek, de másrészt az is igaz, hogy művelés, elbánás s kezelés tekintetében elvitázhatlan előnyökkel bír, melyeknél fogva népszegény, s gyakorlatlan munkások vidékén — mindenkor kiemelve: korlátolt számú fajták fölött — indokoltnak is tekinthető, melynek az itteni telepekben már egy évtized óta tett folytatását azon szempontból tartozunk megítélni, hogy a tulajdonos e művelési mód iránti előszeretete mellett elegendő adatot szándékozott gyűjteni kísérletül a különnevi fajták tenyész sikeréről.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Személyi hir. Egyleti titkár és lapunk szerkesztője Gamauf Vilmos két heti szabadságidőt nyervén, november hó 19-től december hó 5-éig az egyleti iroda csakis délutánonként 3—5 óráig leend a hétköznapokon nyitva.

* Részletes kimutatása a kolozs-monostori m. kir. gazdasági tanintézet növényeinek: az I. évben van állami alapítványos 7, szabadhelyes 4, külnövendék 15, rendkívüli külnövendék 5, összesen 31, ezek közül 23 az erdélyi részekből és 8 a Királyhágón tuli országrészből. A II. évben van 9 állami alapítványos, 3 szabad helyes, 6 külnövendék, 2 rendkívüli külnövendék, összesen 20, ezek közül 19 az erdélyi részekből és 1 a Királyhágón tuli országrészből. A III. évben van állami alapítványos 10, szabadhelyes 4, külnövendék 1, ezek közül 18 az erdélyi részekből, 1 a Királyhágón tuli országrészből. Összes létszám 26 állami alapítványos, 11 szabadhelyes, 25 külnövendék, 8 rendkívüli külnövendék; összesen 70, kik közül 60 erdélyi s 10 Királyhágóntuli.

A béc si gazdasági egyetemet a jelen téli félévben 77 hallgató látogatja, ugyanis 49 rendes, és 28 rendkívüli. A hallgatók közül külföldi van 6, magyar és horvát 3, a többi, a lajtántuli birodalmi rész egyes tartományaira oszlik el.

* A gyümölcs eltétele. Sok vidék van hazánkban többi közt a mienk is, hol némely években annyi gyümölcs terem, hogy a szó szoros értelmében nem tudunk vele mit csinálni, nem tudjuk hová tenni, s mikor ilyen sok van, vevője sem igen akad, s ha akad is, olyan keveset adnak érte, a menyiert bizony nem érdemes elvesztegetni. Sokkal célszerűbb a gyümölcsöt télire eltenni, mikor az ember a maga háztartásában is igen jól felhasználhatja, vagy ha eladni akarja is, jobban pénzeltet belőle. Csakhogy a gyümölcs télire való eltételének módját igen kevesek ismerik. Nemi szolgálatot vélünk tenni a magyar gazdáknak azzal, hogy elmondom, milyen módon rakom én el gyümölcsstermésemet télire úgy, hogy az sem meg nem fagy, sem el nem rothad. Valamely szabad helyen, például a kertben, de jó száraz, dombos helyen ások a szükséghez képest egy vagy több 1 és fél meter széles s mintegy 2 meter mélységű gödröt. Ennek a fenekét egy jó tenyérnyi vastagságra behintem rozsszalmával, vagy még jobb, ha buza-polyvával; a gödör oldalait szintén jó vastagon szuppal bélelem ki. Az így elkészített gödörbe rakom aztán szépen sorjával az eltenni való körtét és almát. Eltételre azonban csak a szép, egészséges gyümölcsöket kell kiválasztani, azt se lerázni, hanem nem kell sajnálni a fáradságot, szépen, egyenkint leszedni. A férges vagy másként megromlott gyümölcsöket meg kell aszalni. Mikor a gödör már mintegy 30 centimeter hijával teli van rakva gyümölcscsel, a gyümölcs tetejére ismét szalmát, ennek tetejére pedig kenderpolyvát rakunk; ezt aztán beföldjük jó vastagon földdel, mint egyéb vermeteket szokás. A gyümölcs aztán az ily gödörben eláll egész télen át, s ha tavaszszal a gödröt felbontjuk, azt fogjuk találni, hogy az abban elrakott gyümölcs épen olyan, mintha akkor szakítottuk volna le a fáról. Ajánlom e módot gazda társaim figyelmébe. Igen kevésbe kerül, s célszerűségért kezeskedem. (F. P.)

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttót a legmagasabb összegig 5 $\frac{3}{4}$ és 6% kamat mellett törlesztésre. 2000 frton felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módozatok mellett gyorsan eszközö

(3) (23—26)

a hatóságilag engedélyezett általános „Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.
(Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.)

ERDÉLYI PEZSGÓ

a legjobb francia rendszer szerint gyártva:

Fehér és rózsza pezsgó pal.-ját 1 ft 50—1 ft 80 kron.
Kitünő riesling pezsgó „ 2 ft — 2 ft 30 kron.
(29) ajánl. (3—6)

Mehrer és társa pezsgógyára.

Kolozsvártt, báró Radák-ház.

Eladóknak nagyobb megrendeléseknél megfelelő árkedvezményvel szolgálunk.

Legjobb és legolcsóbb forrás

ZONGORÁK ÉS HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserélésére,
valamint mindennemű húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle húroknak vásárlására.

Zongora-kölcsonzásti raktár.

Zongora-javítási műhely.

TRISKA FERENCZ

KOLOZSVÁRT,

a távirdai hivataliál szemben.

Kivánatra legujabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel bérmentve szolgálók. Üzletemben a lehető legnagyobb olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón elvállaltatik. (2) (23—26)

(47—52)

Bükkönyt, borsót, lencszét,
paszulyt, len- és kendermagot
megvásárol

TAUFFER FERENCZ

Kolozsavárt.

Ajánlatok és minták bérmentve
kéretnek.

(1)

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A héti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	novemb. 18	410	300	240	147	145	150	80	—	21
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	120—160	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	nov. 11	274	198	160	84	—	150	30	1200	18
Károly-Fehérvár	oct. 23	350	253	195	170	—	126	70	900	18
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Besztercze	nov. 2	380	240	200	120	—	250	100	680	14
Nagy-Enyed	nov. 4	325	275	175	165	—	180	30	900	19
Szamosujvár	nov. 1	380	250	200	130	—	160	50	1200	15
Déas	nov. 2	320	300	160	120	—	230	50	800	16
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	széri hirdeteskör											
	1—1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
16/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányzor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kiténni: mennyi helyet igényel a bekiadás mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadjuk lapunk kiadó hivatala és a Gámnán János Dréskészt nyomdájának központi irodája (1616r gr. Gyulal-ház) Mellékletek számként 1 o. 6. forintba számítotnak.

TARTALOM:

Meghívás. — A váltókeke fontossága az erdélyi részekben. — A tordai vándorgyűlés jegyzőkönyve. — Gyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.